

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

підготовки доктора філософії

Силабус освітнього компонента «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти»
підготовки доктора філософії

Розробник: Сидорук Ірина Ігорівна, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
доктор педагогічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ Зоряна Мацюк

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Завідувач кафедри: (Кузава І.Б.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	Галузь знань <u>A Освіта</u> Спеціальність <u>A6 Спеціальна освіта</u> Освітньо-професійна програма <u>Спеціальна освіта</u> Освітній рівень: третій (освітньо-науковий рівень вищої освіти)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання <u>2</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції <u>4</u> год.
		Практичні (сеінарські) - <u>4</u> год.
		Лабораторні - <u> </u> год.
		Індивідуальні - <u> </u> год.
	Самостійна робота - <u>98</u> год.	
	Консультації - <u>14</u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

ППП: Сидорук Ірина Ігорівна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380953092902, Sydoruk.Iryna@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Силабус вибіркового освітнього компонента (далі – ВОК) «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач ступеня доктора філософії; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Для засвоєння ВОК використовують базові знання, вміння і навички з педагогіки, психології, менеджменту та ін.. Це стає запорукою інтегративного поєднання різних ОК та дає змогу створити цілісну систему знань цього предмета.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета ОК – формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатності до наукового аналізу та концептуалізації проблем менеджменту

спеціальної та інклюзивної освіти, розроблення й обґрунтування інноваційних моделей управління в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Завдання ОК: забезпечення розуміння та критичного аналізу стану, провідних тенденцій і закономірностей формування та реалізації національної освітньої політики у сфері спеціальної та інклюзивної освіти на загальнодержавному, регіональному, місцевому та інституційному рівнях; розвиток здатності до наукового обґрунтування та моделювання стратегій розвитку спеціальної та інклюзивної освіти з урахуванням сучасних освітніх трансформацій; формування навичок наукового аналізу управлінських проблем і ситуацій, пов'язаних з упровадженням інклюзивної практики в закладах освіти та установах; розвиток здатності до концептуалізації управлінських рішень щодо організації та розвитку інклюзивного освітнього середовища, діяльності команд психолого-педагогічного супроводу та міждисциплінарної взаємодії фахівців; формування здатності до наукового планування, організації та оцінювання професійного розвитку управлінських і педагогічних кадрів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти; розвиток критичного мислення, наукової рефлексії та академічної аргументації у процесі прийняття управлінських рішень на різних рівнях управління освітою; формування здатності до розроблення, реалізації та моніторингу якості інклюзивної освіти, зокрема безпечного освітнього середовища та освітньо-корекційного процесу для осіб з особливими освітніми потребами; забезпечення інтеграції теоретико-методологічної та прикладної складових освітнього компонента з науково-дослідною діяльністю здобувачів; сприяння формуванню власної наукової позиції, управлінського світогляду та здатності до безперервного професійного й наукового саморозвитку у сфері менеджменту спеціальної та інклюзивної освіти; досягнення програмних результатів навчання та формування інтегральної, загальних і спеціальних компетентностей, визначених силябусом освітнього компонента.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольні-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та політико-управлінські засади менеджменту спеціальної та інклюзивної освіти						
Тема 1. Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти як наукова галузь і освітній компонент. Освітня політика та державне управління системою освіти в Україні.	7	2	-	5	-	Макс. к-сть балів за практичне заняття – 10 ІРС, Т (самоконтроль)

<p>Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти в системі педагогічних наук. Мета, завдання та результати ОК. Державна освітня політика: рівні, механізми формування та реалізації. Моделі державного і державно-громадського управління освітою. Управління спеціальною та інклюзивною освітою на національному, регіональному й інституційному рівнях. Роль ІРЦ та ресурсних центрів у системі управління інклюзивною освітою.</p>						
<p>Тема 2. Теорія та методологія освітнього менеджменту в контексті спеціальної та інклюзивної освіти. Категоріальний апарат управління й менеджменту. Генеза та сучасні концепції освітнього менеджменту. Закони, закономірності та принципи управління освітніми системами. Методи, функції та моделі управління закладами спеціальної та інклюзивної освіти. Методологічні підходи до дослідження управлінських процесів.</p>	5	-	-	5	-	ІРС, УО
<p>Тема 3. Нормативно-правові та інституційні засади управління спеціальною та інклюзивною освітою. Освітнє законодавство та політика у сфері інклюзивної освіти. Правове регулювання діяльності спеціальних закладів і закладів з інклюзивним навчанням. Управлінська документація як інструмент реалізації освітньої політики. Статут закладу освіти як нормативна основа управління.</p>	11	-	-	10	1	ІРС, УО
<p>Тема 4. Заклад спеціальної та інклюзивної освіти як складна соціально-педагогічна система та об'єкт управління. Заклад освіти як відкрита система. Структура, підсистеми та процеси управління. Управлінський цикл і прийняття управлінських рішень. Організаційні структури управління. Управління персоналом та людськими ресурсами. Стратегічне і поточне планування діяльності закладу освіти. Роль керівника в розвитку інклюзивної культури.</p>	10	-	2	8	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 10

Разом за модулем 1	33	2	2	28	1	10
Змістовий модуль 2. Стратегічний, організаційний та кадровий менеджмент інклюзивного освітнього середовища						
Тема 5. Управління освітнім процесом у закладах спеціальної та інклюзивної освіти: стратегічні й організаційні аспекти. Моделі організації освітнього процесу в ЗДО, ЗЗСО, закладах позашкільної освіти. Управління інклюзивними процесами. Командний підхід у психолого-педагогічному супроводі дитини з ООП. ПР як управлінський інструмент. Безбар'єрність, універсальний дизайн і розумне пристосування.	10	2	-	8	-	IPC, T (самоконтроль)
Тема 6. Лідерство, професіоналізм і самоменеджмент керівника в системі спеціальної та інклюзивної освіти. Лідерство в освіті: теорії, стилі, моделі. Професійна компетентність менеджера освіти. Управління в умовах криз і воєнного стану. Профілактика професійного вигорання. Самоменеджмент, самопрезентація та управління власною професійною траєкторією.	11	-	-	10	1	IPC
Тема 7. Управління інклюзивним освітнім процесом у закладах дошкільної та позашкільної освіти. Особливості управління інклюзивним середовищем ЗДО та закладів позашкільної освіти. Процедури зарахування, переведення та формування груп. Організація корекційно-розвиткових послуг. Рівні підтримки та безпечне освітнє середовище.	10	-	-	10	-	IPC, УО
Тема 8. Управління інклюзивним освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти. Організаційні та управлінські механізми інклюзивного навчання в ЗЗСО. Управління класом як складова шкільного менеджменту. Рівні підтримки, індивідуалізація освітнього процесу, взаємодія з командою супроводу.	10	-	-	10	-	IPC, УО
Тема 9. Управління науково-методичною та професійною	10	-	-	10	-	IPC, УО

діяльністю педагогів у закладі освіти. Методична робота як інструмент розвитку якості освіти. Управління професійним розвитком педагогів. Планування та реалізація методичної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Контроль і самооцінювання якості педагогічної діяльності.						
Тема 10. Моніторинг і оцінювання якості інклюзивної освіти: індекс інклюзії як управлінський інструмент. Індекс інклюзії як інструмент стратегічного розвитку закладу освіти. Освітній моніторинг у системі інклюзивної освіти. Методи збору й аналізу даних. Внутрішня система забезпечення якості інклюзивного навчання.	13	-	2	10	1	PMГ, ІРС, Т, УО / 10
Тема 11. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру в системі забезпечення інклюзивної освіти. ІРЦ як інституційний ресурс інклюзивної освіти. Організаційна структура та кадрове забезпечення ІРЦ. Управління міжінституційною взаємодією. Партнерство з закладами освіти та ресурсними центрами.	10	-	-	10	-	ІРС, УО
Разом за модулем 2	74	2	2	68	2	10
Контрольна робота	13			2	11	Т/80
Всього годин/Балів	120	4	4	98	14	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 3

№	ТЕМИ	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти: теорія й практика		
1.	Тема 1. Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти як наукова галузь і освітній компонент. Освітня політика та державне управління системою освіти в Україні. <i>1. Підготувати аналітично-дослідницьку письмову роботу з елементами</i>	5

	<i>критичного аналізу на тему: «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти в Україні: наукові засади, освітня політика та механізми державного управління».</i>	
2.	<p>Тема 2. Теорія та методологія освітнього менеджменту в контексті спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>1. <i>Опрацювати самостійно питання: Категоріальний апарат управління й менеджменту. Генеза та сучасні концепції освітнього менеджменту. Закони, закономірності та принципи управління освітніми системами. Методи, функції та моделі управління закладами спеціальної та інклюзивної освіти. Методологічні підходи до дослідження управлінських процесів.</i></p> <p>2. <i>Опрацювати самостійно с. 8-36, с. 59-62 (Тягур Р.С., Тягур Т. Р. Менеджмент в освіті: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 300 с.).</i></p>	5
3.	<p>Тема 3. Нормативно-правові та інституційні засади управління спеціальною та інклюзивною освітою.</p> <p>1. <i>Опрацювати самостійно питання: Освітнє законодавство та політика у сфері інклюзивної освіти. Правове регулювання діяльності спеціальних закладів і закладів з інклюзивним навчанням. Управлінська документація як інструмент реалізації освітньої політики. Статут закладу освіти як нормативна основа управління.</i></p> <p>2. <i>Опрацювати самостійно одне з питань:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>поняття про ліцензування освітньої діяльності та атестацію закладів освіти;</i> - <i>система забезпечення якості освіти. Інституційний аудит (https://sqe.gov.ua/diyalnist/instituciyniy-audit/);</i> - <i>цифрова трансформація у сфері освіти;</i> - <i>проект: Програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ») – електронна система управління освітою;</i> - <i>поняття про стратегічне управління в освітньому менеджменті.</i> 	10
4.	<p>Тема 4. Заклад спеціальної та інклюзивної освіти як складна соціально-педагогічна система та об'єкт управління.</p> <p>1. <i>Опрацювати самостійно питання: Заклад освіти як відкрита система. Структура, підсистеми та процеси управління. Управлінський цикл і прийняття управлінських рішень. Організаційні структури управління. Управління персоналом та людськими ресурсами. Стратегічне і поточне планування діяльності закладу освіти. Роль керівника в розвитку інклюзивної культури.</i></p> <p>2. <i>Опрацювати самостійно одне з питань:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти з інклюзивним навчанням;</i> - <i>раціональність управління закладом освіти;</i> - <i>проблема якості та ефективності управління.</i> - <i>сутність кадрового потенціалу.. Завдання управління персоналом;</i> - <i>структура персоналу закладів освіти (ЗДО, ЗЗСО). Посадові обов'язки учасників освітнього процесу (директора, вчителя, вихователя, асистента вчителя, асистента вихователя, вчителя-дефектолога тощо);</i> - <i>підбір кадрів. Розвиток персоналу. Підвищення кваліфікації</i> 	8

	<i>педагогічних працівників, стажування; -поняття професійного вигорання. Організація діяльності колективу закладу освіти.</i>	
Змістовий модуль 2. Стратегічний, організаційний та кадровий менеджмент інклюзивного освітнього середовища		
5.	Тема 5. Управління освітнім процесом у закладах спеціальної та інклюзивної освіти: стратегічні й організаційні аспекти. <i>1. Сформуйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, ЗЗСО (на вибір). 2. Скласти 20 тестових завдань з теми різного рівня складності.</i>	8
6.	Тема 6. Лідерство, професіоналізм і самоменеджмент керівника в системі спеціальної та інклюзивної освіти. <i>1. Опрацювати самостійно питання: Лідерство в освіті: теорії, стилі, моделі. Професійна компетентність менеджера освіти. Управління в умовах криз і воєнного стану. Профілактика професійного вигорання. Самоменеджмент, самопрезентація та управління власною професійною траєкторією. 2. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». 3. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти».</i>	10
7.	Тема 7. Управління інклюзивним освітнім процесом у закладах дошкільної та позашкільної освіти. <i>1. Опрацювати самостійно питання: Особливості управління інклюзивним середовищем ЗДО та закладів позашкільної освіти. Процедури зарахування, переведення та формування груп. Організація корекційно-розвиткових послуг. Рівні підтримки та безпечне освітнє середовище. 2. Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text 3. Опрацювати самостійно Постанову Кабінету Міністрів України «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text 4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.</i>	10
8.	Тема 8. Управління інклюзивним освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти. <i>1. Опрацювати самостійно питання: Організаційні та управлінські механізми інклюзивного навчання в ЗЗСО. Управління класом як складова шкільного менеджменту. Рівні підтримки, індивідуалізація освітнього процесу, взаємодія з командою супроводу. 2. Складіть карту організації діяльності (менеджменту) команди психолого-педагогічного супроводу використовуючи «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти». 3. Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13</i>	10

9.	<p>Тема 9. Управління науково-методичною та професійною діяльністю педагогів у закладі освіти.</p> <p><i>Опрацюйте самостійно питання: Методична робота як інструмент розвитку якості освіти. Управління професійним розвитком педагогів. Планування та реалізація методичної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Контроль і самооцінювання якості педагогічної діяльності.</i></p> <p>2. Виконайте одне із завдань на вибір:</p> <p>I. На основі опрацювання нормативно-правових документів статей у фахових періодичних виданнях проаналізувати посадові інструкції завідуючої та вихователя-методиста ЗДО компенсуючого типу (у формі таблиці).</p> <p>II. На основі опрацювання нормативних документів, статей у запропонованій літературі та фахових періодичних виданнях спланувати методичну роботу в ЗДО компенсуючого типу з одного напрямів роботи (за типом «ланцюжка»).</p>	10
10.	<p>Тема 10. Моніторинг і оцінювання якості інклюзивної освіти: індекс інклюзії як управлінський інструмент.</p> <p>1. Опрацюйте посібники:</p> <p>1. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім “Плянди”», 2011. 96 с.</p> <p>2. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плянди”», 2011. 100 с.</p>	10
11.	<p>Тема 11. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру в системі забезпечення інклюзивної освіти.</p> <p>1. Опрацюйте самостійно питання: ІРЦ як інституційний ресурс інклюзивної освіти. Організаційна структура та кадрове забезпечення ІРЦ. Управління міжінституційною взаємодією. Партнерство з закладами освіти та ресурсними центрами.</p> <p>2. Розробіть рекомендації, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.</p>	10
12.	Підготовка до КР	2
РАЗОМ:		98

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ВОК «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти» здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) за **100-бальною шкалою**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на

практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, виконання контрольних робіт тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Здобувачі мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення (максимальна кількість балів за одне практичне заняття - 10), відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час виконання студентом контрольної роботи, підсумкового контролю.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ВОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ВОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Повторне складання заліку з ВОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» ([URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/)).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про

організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%82%D1%83_.pdf). Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчання здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC_%D0%9B.%D0%A3_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 70 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Ел.адреса викладача для таких пропозицій: Sydoruk.Iryna@vnu.edu.ua

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснено під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Перелік питань, які охоплюють зміст програми ОК: Менеджмент спеціальної та інклюзивної освіти в системі педагогічних наук. Мета, завдання та результати ОК. Державна освітня політика: рівні, механізми формування та реалізації. Моделі державного і державно-громадського управління освітою. Управління спеціальною та інклюзивною освітою на національному, регіональному й інституційному рівнях. Роль ІРЦ та ресурсних центрів у системі управління інклюзивною освітою. Категоріальний апарат управління й менеджменту. Генеза та сучасні концепції освітнього менеджменту. Закони, закономірності та принципи управління освітніми системами. Методи, функції та моделі управління закладами спеціальної та інклюзивної освіти. Методологічні підходи до дослідження управлінських процесів. Освітнє законодавство та політика у сфері інклюзивної освіти. Правове регулювання діяльності спеціальних закладів і закладів з інклюзивним навчанням. Управлінська документація як інструмент реалізації освітньої політики. Статут закладу освіти як нормативна основа управління. Заклад освіти як відкрита система. Структура, підсистеми та процеси управління. Управлінський цикл і прийняття управлінських рішень. Організаційні структури управління. Управління персоналом та людськими ресурсами. Стратегічне і поточне планування діяльності закладу освіти. Роль керівника в розвитку інклюзивної культури. Моделі організації освітнього процесу в ЗДО, ЗЗСО, закладах позашкільної освіти. Управління інклюзивними процесами. Командний підхід у психолого-педагогічному супроводі дитини з ООП. ППР як управлінський інструмент. Безбар'єрність, універсальний дизайн і розумне пристосування. Лідерство в освіті: теорії, стилі, моделі. Професійна компетентність менеджера освіти. Управління в умовах криз і воєнного стану. Профілактика професійного вигорання. Самоменеджмент, самопрезентація та управління власною професійною траєкторією. Особливості управління інклюзивним середовищем ЗДО та закладів позашкільної освіти. Процедури зарахування, переведення та формування груп. Організація корекційно-розвиткових послуг. Рівні підтримки та безпечне освітнє середовище. Організаційні та управлінські механізми інклюзивного навчання в ЗЗСО. Управління класом як складова шкільного менеджменту. Рівні підтримки, індивідуалізація освітнього процесу, взаємодія з командою супроводу. Методична робота як інструмент розвитку якості освіти. Управління професійним розвитком педагогів. Планування та реалізація методичної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Контроль і самооцінювання якості педагогічної діяльності. Індекс інклюзії як інструмент стратегічного розвитку закладу освіти. Освітній моніторинг у системі інклюзивної освіти. Методи збору й аналізу даних. Внутрішня система забезпечення якості інклюзивного навчання. ІРЦ як

інституційний ресурс інклюзивної освіти. Організаційна структура та кадрове забезпечення ІРЦ. Управління міжінституційною взаємодією. Партнерство з закладами освіти та ресурсними центрами.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Правильність отриманих відповідей/бали		Повнота та логічність відповіді/бали		Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали		Презентація (тощо) /бали	
	Відмінно/ 10 балів	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	4	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	4	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обгрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	2*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>
Дуже добре/ 9-8 балів	розкриває основний зміст теоретичних	3,5	володіє навчальним матеріалом,	3,5	наводить ілюстративні приклади.	2*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до</i>	1**

	питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності		наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє традиційні підходи до вирішення проблем з елементами новизни тощо		Робить самостійні, обгрунтовані висновки		вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності	
Добре/ 7-6 балів	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	3	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	3	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	1*/ 0,5**	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	0,5**
Задовільно/ 5-4 бали	частково розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної доброчесності	2	частково відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	2	не завжди, але може навести приклади. Робить формальні висновки	1*/ 0,5**	презентація оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності	0,5**
Достатньо/ 3-2 бали	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і	1,5	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових	1	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/ 0,25**	презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів	0,25**

		неточностей. Дотримується академічної доброчесності		частин питання. Частково розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації					
Незадовільно/ 1-0 бали	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/ 0,25**	<i>презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності</i>	0,2 5**	

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (тощо).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. URL: https://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

2. Впроваджуємо інклюзію в заклади освіти: посібник для директорів закладів освіти. Державна служба якості освіти України, 2023. 85 с. URL : <https://sqe.gov.ua/inklyuzivne-navchannya-u-shkoli-posibnik/> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

3. Державна служба якості освіти. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. 2023. 86 с. URL : [https://oplatforma.com.ua/files/news/2023/Inclusia_zaklad_osvity_SURGe_2023_Pedrada.p df](https://oplatforma.com.ua/files/news/2023/Inclusia_zaklad_osvity_SURGe_2023_Pedrada.pdf) (дата звернення: 15.07.2024 р.).

4. Електронний освітній ресурс: Сидорук І.І. Освітній менеджмент у закладах із інклюзивним навчанням. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2535> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 2 25 жовтня 2023 р.).

5. Довідник директора закладу позашкільної освіти: <https://mon.gov.ua/osvita-2/pozashkilna-osvita/dovidnik-direktora-zakladu-pozashkilnoi-osviti> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

6. Електронний порадище для директора закладу дошкільної освіти «Як створити та розбудувати внутрішню систему забезпечення якості освіти»: <https://sqe.gov.ua/poradnik-dlya-direktora-zakladu-doshki/> (дата звернення: 15.07.2024 р.).

7. Менеджмент в освіті: підручник / за ред. проф. В. В. Крижка ; авт. кол.: Василь Крижка, Валерій Радул, Сергій Клепко, Григорій Луценко, Ольга Старокожко, Сергій Немченко, Юлія Кондратенко. Київ : Освіта України, 2020. 465 с.

8. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Metodichni_rekomendacii_SQE_2020_ZDO.pdf (дата звернення: 15.07.2024 р.).

9. Спеціальна освіта : навчально-методичне забезпечення ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук, З. Мацюк]. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2025. 378 с. *Рекомендовано до використання у освітньому процесі та друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9 від 21 травня 2025 року).*

10. Трапицин С.Ю. Менеджмент в освіті. Підручник для студентів он-лайн. https://stud.com.ua/86956/menedzhment/menedzhment_v_osviti

11. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижка, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. 2-е вид.перероб.і допов. Бердянськ: БДПУ, 2020. 603 с.

Додаткова:

12. Сидорук І. І., Вовчок Ю.М. Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. *Збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науковопрактичної конференції (16-19 травня 2024 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк, Луцьк, 2024. 326 с. С. 254-258.*

13. Сидорук І. І. Підготовка фахівців галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для сфери інклюзивної освіти в Україні. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. № 4. С. 147–151.

14. Сидорук І., Корпач Н. Соціосвітнє партнерство у сфері інклюзивної освіти. Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ: зб. м-лів наук.-практ. конференції / упорядн. Стащенко М. О., Луцьк: ВІППО, 2022. 188 с. С. 178-181.

15. Сидорук І.І., Самоірова С. І. Особливості створення корекційно-розвивального середовища для дітей з інтелектуальними порушеннями. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк, Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 182-184.*

16. Сидорук І.І. (2025). Управлінські та методичні аспекти реалізації індивідуальних освітніх траєкторій осіб з особливими освітніми потребами. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2025. Вип. 2.

17. Сидорук, І. (2024). Дискримінація осіб з інвалідністю в закладі освіти з інклюзивним навчанням й шляхи її подолання. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 87–94.

18. Сидорук І.І. (2025). Універсальний дизайн в освіті як концептуальна основа інклюзивного підходу до навчання образотворчого мистецтва дітей з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 83. Том 2, 64–67.

19. Сидорук, І., Брушневська, І. (2025). Термінологічна компетентність як складова частина професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності А6 Спеціальна освіта. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, 195–201, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.2.27>

20. Сидорук, І., Корпач, Н. (2024). Сутність та структура самоосвітньої компетентності здобувачів вищої освіти. *Ввічливість*. *Humanitas*, 3, 60–67.

21. Муkyteichuk, K., Perepeliuk, I., Perkhun, L., Bondarenko, Y., Yakovleva, S., & Sydoruk, I. (2022). Future Teacher Training for Work in the Inclusive Education Framework. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 244-256.

22. Soichuk, R., Khrypun, D., Sydoruk, I., Serheieva, V., Shevchenko, V., & Shevchenko, S. (2022). Problems of Organization of Education of Children with Special Educational Needs in the Conditions of Contemporary Primary School (in the Context of Neuropedagogy). *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(4), 383-397. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/394>

Інтернет-ресурси:

23. <http://naqa.gov.ua>

24. <http://osvita.org.ua>

25. [https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals and textbooks](https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals_and_textbooks)

26. <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>

27. Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/avtomatizovanij-informacijnij-kompleks-osvitnogo-menedzhmentu>

28. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua>

Неформальна освіта:

1. <https://ippo.com.ua>

2. <https://osvita.diia.gov.ua/>

3. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

4. <https://vseosvita.ua/>

5. <https://vumonline.ua/>

6. <https://www.ed-era.com/>

7. Scott Plous Social Psychology. Wesleyan University. Онлайн курс. URL: <https://www.coursera.org/learn/social-psychology>

8. Комунікативна компетентність учасників освітнього процесу: практичний підхід до формування навички XXI століття. URL: <https://naurok.com.ua/learn/komunikativna-kompetentnist-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-pra-ktichnij-pidhid-do-formuvannya-navichki-hhi-stolittya-29>

9. Курс «Інклюзивне навчання: робота вчителя і асистента вчителя». URL: <https://naurok.com.ua/learn/inklyuzivne-navchannya-robotu-vchitelya-i-asistenta-vchitelya-38>

10. Онлайн курс «Секрети успішних директора і директорки школи». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/secrets-successful-school-principal/>

11. Онлайн курс «Спільно до навчання: ефективна та безпечна освіта під час війни». URL: <https://osvitoria.university/courses/spilnodonavchannya/>

12. Онлайн курс «Стартуємо до успішної школи». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/start-school-success/>.

13. Онлайн курс «Школа для всіх: про організацію інклюзивного освітнього середовища». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

14. Онлайн курс «Школа та громада для дитини». URL:

<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/shkola-ta-hromada/>

15. Онлайн-курс про організацію безпечного психосоціального простору для вчителів і дітей «Безпечний простір». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/636>

29.Онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища «Школа для всіх». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

Інтернаціоналізація:

30. Репозитарії, колекції наукових ресурсів:
<https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/repository/>

31. Відкриті освітні ресурси: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/oer/>

32. Пошукові системи: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/search-engines/>

33. Бази даних: <https://library.vnu.edu.ua/resource/prepaid-resources/databases/>